Kūrybinės biografijos: iš Antano Bernatonio prisiminimų

LIETUVOS VETERINARIJOS AKADEMIJA 1956 – 1961 M.

Baigėsi trumpos atostogos po stojamųjų egzaminų. Eilinį kartą (bene penktą) atsisveikinu su namais ir iškeliauju. Plateliai autobusais dar nepasiekiami. Į Plungę keliauju pėsčias. Kelią man patrumpina Kastytis – jis baidare paveža mane per ežerą, o paskui Babrungo upe iki Babrungėnų kaimo (už malūno). Kelias sutrumpėja 6 km. Likusius 12 km keliauju pėsčias, rankoje nešdamas lagaminą su rūbeliais, Mamutės įdėto maisto paketėliais. Plungėje sėdu į traukinį, o pavakarę jau esu Kaune. Bendrabutyje apgyvendina trečio aukšto galiniame kanbaryje į Varnių gatvės pusę. Gyvename septyniese: du broliai Pociai – Stasys ir Mečislovas abu nuo Kražių, Algirdas Vapsva – nedidelis storuliukas iš Tauragnų, Vytautas Katelė – nuo Vabalninko, Jonas Kirdeikis iš Antalieptės, Stasys Budrikis nuo Skuodo ir aš. Iš įvairiausių vietų, skirtingų charakterių žmonės – į vieną kambarį. Vyriausias amžiumi, jau atitarnavęs kariuomenėje – Jonas Kirdeikis – labai tvarkingas, juodais banguotais plaukais, mėgstantis dainuoti Vytautas Katelė – šviesiaplaukis kaimo berniokas, linksmas iš visko besijuokiantis muzikantas – akordeonistas. Broliai Pociai – labai rimti aukšti vyrai, tarpusavyje pusbalsiu tarmiškai kalbantys, lyg gėdytųsi savo žemaičių – dūnininkų tarme. Įdomiausias buvo Vapsviokas (taip jį Jonas vadindavo) – storokas, raudonskruostis, apvalaus veiduko naivus kaimo bernelis. Jis buvo vyriausias iš daugiavaikės (ar ne 10) šeimos. Stasys Budrikis buvo baigęs Klaipėdos žemės ūkio technikumą ir apie veterinarijos mokslus jau šį tą žinojo ir mums pasakodavo.

Mūsų dideliame kambaryje pasieniais stovėjo septynios metalinės lovos su vatiniais čiužiniais. Iš komendanto atsinešėme po dvi paklodes, pagalvę ir užvalkalėlį, dar du rankšluoščius ir adijalą. Patalynę pasikeisdavome kas 10 dienų. Prie lovų stovėjo mažos spintelės maistui susidėti. Dar buvo sieninė spinta rūbams, o vidury kambario – stalas ir septynios kėdės. Taip atrodė mūsų kambarys. Jonas pamokė mus, kaip kariuomenėje buvo klojamos lovos – taip ir mes turėjome iš ryto pakloti savo lovas. Valgėme kiekvienas iš savo spintelės. Šaldytuvų tais laikais nebuvo, net nežinojome apie tokius dalykus. Gendančius produktus žiemą laikydavome tarpulangėse arba ant palangių arba balkonuose. Sviestą laikėme stiklainyje, užpylę stipriai pasūdytu vandeniu. Buvo bendra virtuvė, kur ant elektrinių plytelių galėjome išsivirti ar išsikepti kokio nors maisto. Bendrabučio valytoja, surinkus iš kiekvieno gyventojo po kažkiek rublių, kiekvieną rytą išvirdavo didžiulį puodą kavos (tarybinės – miežinės), tad pusryčiams visada gėrėme tą kavą atsiduodantį rudą skystį, vadinamą kava. Pietus dažniausiai valgėme akademijos valgykloje, įruoštoje kalvės pastato pusrūsyje. Čia

maistas buvo pigus. Kompleksiniai pietūs (sriuba, dešrelė, kompotas) kainavo 3 rubliai. Vakarienė – namuose – kava ar arbata su tuo ką turi spintelėje.

Pirmoji paskaita mūsų visam kursui vyko I auditorijoje. Joje laikėme lietuvių ir rusų kalbų stojamuosius egzaminus. Auditorija – įspūdinga: amfiteatrinė, pusapvalė. Čia labai gera akustika – puikiai girdėjosi dėstytojų tariami žodžiai, net nekeliant jiems balso. Susirinko į auditoriją visi mūsų kurso studentai – vieni vyrai. Merginų visame kurse buvo trys, o vyrų – 72. Paskirstė mus į tris grupes, o grupes – dar per pusę – po du pogrupius. Mūsų B pogrupyje susirinko visi, kurie užsienio kalbą mokėsi prancūzų kalbą. Pagal tai ir į pogrupius skirstė. Daugiausia buvo anglų ir vokiečių kalbą besimokantieji.

Įžanginę paskaitą mums skaitė profesorius Konradas Aleksa. Kalbėjo apie kultūrą, etiką. Kad nereikia užsidaryti vien savo specialybės rėmuose ir nieko daugiau nematyti meldžiantis lyg Dievui: - „O, buliau!“ Taip gi – nereikia sudievinti ir kitų dalykų, pavyzdžiui – sporto. „Bėga, bėga, bet už arklį greičiau nenubėgsi“ – kalbėjo profesorius. Tokios kalbos mums buvo naujos, negirdėtos, tuo labiau, kad profesorius kalbėjo ne iš lapelio. Ir tai buvo neįprasta. Dėstė prof. K.Aleksa veisimą, vietoje buvusios anksčiau genetikos. Sovietų laikais genetika buvo laikomas ne mokslu, o Mendelis ir Morganas – vos ne keiksmažodžiai. Svarbiausia buvo ruso Lysenkos teorija apie paveldimumą ir jokių čia kitokių teorijų nereikėjo. Ir prof. Aleksa turėjo viešai prisipažinti klydęs dėl savo parašytų kelių knygų genetikos klausimais. Gaila, kad mūsų kursui nebeteko klausytis jo paskaitų. Po metų profesorius mirė. Buvo vienas iš įdomesnių ir reiklesnių akademijos dėstytojų. Nepriimdavo studentų laikyti egzamino, jei ateidavo netvarkingai apsirengęs, be kaklaraiščio. Taigi tik tą vieną įžanginę paskaitą girdėjome iš profesoriaus Konrado Aleksos lūpų.

Po įžanginės paskaitos, apie mokslus akademijoje, bendrą tvarką papaskojo fakulteto dekanas Jonas Šulskis ir akademijos rektorius docentas Jonas Čygas. Įspūdžių tą dieną buvo daug: nauji pažįstami, nauji dėstytojai, nauja tvarka. Grįžę į kambarį, aptarinėjome paskaitą, tvarkaraštį. Išsižioję klausėmės vyresniųjų kursų studentų pasakojimus apie dėstytojus, jų gerąsias ir blogąsias puses, apie studijas, laisvalaikį, gyvenimą bendrabutyje ir t.t.

Tais metais studentai pradėjo siūdintis uniformines kepuraites. Su pavydu žiūrėjome į Kauno politechnikos instituto studentus, pasipuošusius gražiomis žalios spalvos raudonai baltu lankeliu kepuraitėmis. Kepuraites nešiojo visi studentai. Tai buvo garbės reikalas. Mums tik po metų pavyko jas įsigyti. Buvo jos mėlynos spalvos, raudonai baltu lankeliu. Kiekviena mokykla turėjo savos spalvos kepuraites: medicinos institutas – baltas, Vilniaus universitetas – bordo ir t.t. Pagal kepuraitės spalvą galima buvo nustatyti kur studentas mokosi.

Studijos buvo įdomios. Stengiausi prisiderinti prie pakitusios mokymo sistemos. Svarbiausia – neatsilikti, neatidėlioti užduočių. Patiko zoologija. Dėstė docentė Kauneckienė – pagyvenus intelektuali moteris. Jau per pirmą užsiėmimą užsipelniau jos simpatijas, todėl visą semestrą neturėjau jokių sunkumų, nors

kitiems visokių keblumų būdavo. Jau senesnieji studentai, kad Kauneckienė ant ko „turi akį“ – tai lengvai studijos einasi, o jei ne – tas vargsta. Ant manęs „akį turėjo“.

Anatomijos paskaitas skaitė doc. Antanas Pabijanskas – Austrijoje veterinarijos mokslus baigęs ir daktaro laipsnį turėjęs išvaizdus dėstytojas. Sovietų valdžia nepripažino jo daktarato, nei turėto profesoriaus vardo. Paskaitas skaitė raiškiai, neskubėdmas. Viską reikėjo spėti užsirašyti, nes vadovėlio nebuvo. Vienintelis šaltinis buvo paskaitų užrašai. Išmokome greitai rašyti – nebuvo kitos išeities.

Anatomijos praktikos darbus vedė du dėstytojai: asistentas A.Starostinas ir docentas Balys Blčiūnas. Abu šie dėstytojai buvo įdomios asmenybės. Starostinas – Lietuvos rusas, kaunietis, kalbėjo su rusišku akcentu, mėgo bendrauti su studentais, net užsiėmimų metu pasakodavo savo jaunystės nuotykius. Kartais taip užsivesdavo, kad nė pats nepastebėdavo, kaip paskaita praeidavo. Pasakojo, kaip pirmo pasaulinio karo metais jis, gimnazistas su karo pabėgėliais atsidūrė Voroneže Rusijoje, kaip ten mokėsi lietuvių įkurtoje pabėgėlių gimnazijoje. Jo gyvenimo svajonė buvo tapti aktoriumi, bet dėl kalbos defekto – nepavyko. Pasakodavo, kaip ruošdavosi pasimatymams su mergaitėmis: mokydavosi eilėraščių, kad galėtų tinkamai ir intelektualiai užimti panelę, kaip prieš vakarėlius eidavo mokytis šokių, kad nepasirodytų „neišprusęs stuobrys“. Įdomus buvo dėstytojas, visada pasitempęs, su „peteliške“ po kaklu. Bandydavo atverti širdį studentams, nors šie nelabai jį suprato. Klausydavosi, o išėję mėgdžiodavo jo tartį ir juokdavosi. Beveik kasdien eidavo į teatrą, o sekančią dieną studentams komentuodavo spektaklį, aktorių vaidybą.

Visai kitoks buvo doc. B.Balčiūnas. Aukštas, sausas, ilganosis, pilnas pašaipos, mėgdavo studentus pastatyti į keblią padėtį ir iš jų pasijuokti. Net per egzaminus leisdavo sau papramogauti, užduodamas keblius klausimus ir juoktis iš suglumusių studentų. Pažymiai dėl to nenukentėdavo. Net priešingai – kuo daugiau suglumindavo, tuo geresnį pažymį parašydavo. Štai pavyzdys: mergina laiko egzaminą, dėstytojas duoda papildomą klausimą:

- Na, atsineškite meilės organą, - ant atskiro stalo išdėstyti įvairių organų muliažai. Mergina atneša buliaus lyties organų muliažą. Dėstytojas ilgai tylėdamas žiūri, tai į organą, tai į merginą. Mergina rausta, o dėstytojas pagaliau prabyla:

- Mano meilės laikais meilės organu laikėme širdį. Taigi, galite išeiti.

Nuliūdus mergina išeina, įsitikinus, kad egzamino neišlaikė ir maloniai nustemba knygelėje radus įrašą – ketvertą ar net penketą.

Toks buvo docentas Balys Balčiūnas – stačiokiškas, bet geranoriškas ir teisingas. Mėgo žuvauti, kaip ir jo brolis Ignas, su kuriuo susipažinau jau dirbdamas Kaišiadoryse veterinarijos institute.

Dar iš dėstytojų reikėtų paminėti botanikos dėstytoją Skirgailaitę – seną panelę, piktą ir priekabią. Ji neišterė „r“ raidės. Vietoje „r“ sakyadavo „v“. Studentus vadindavo pavardėmis, pridėdama tarybinį priedą – draugas. Aš jai buvau – dvaugas Bevnatonis. Kai mikroskopu per užsiėmimus žiūrėdavome preparatus, vis

rėkdavo ant studentų: „dvaugas Bevnatoni, divbkite mikvosvaigtu, sulaužysit pvepavatą. Imdavo juokas, bet juoktis negalima – būsi išvytas.

Hemijos paskaitas skaitė žydas Jokūbas Žirniauskas. Nedidukas, plikas geras ir taikus. Niekada nieko neužgaudavo. Ramiai išklausydavo atsakinėjančius, nieko nekomentuodavo. Nežinau ar yra ką nors pavaręs nuo egzamino, nebent jau visiškai nusišnekėdavo. Trejetuką net ir silpniems studentams parašydavo. Laboratorinius chemijos darbus vesdavo jauna dėstytoja Remigija Bukaveckienė. Neturėjau jokio vargo su chemija. Dėstytoja studentus pasitikdavo su šypsena, ką nors pasakydavo, kad dingdavo bet kokia įtampa. Tik vieną semestrą ji mums dėstė.

Fizikos dėstytojai nebuvo įdomūs ar kuo nors išskirtini.

Stropiai lankiau paskaitas, rašiau paskaitų užrašus. Grįžę po paskaitų kažkiek pasimokydavome, pasidalindavome dienos įspūdžiais. Visi buvome skirtingose grupėse, tik mes su Jonu toje pačioje. Katelė, Vapsva, Budrikis ir Mečys Pocius – mokėsi zootechnikos fakultete. Todėl dienos patirtys visų buvo skirtingos. Paskui Katelė paimdavo akordeoną, prasidėdavo vakaro linksmoji dalis – grodavo, dainuodavom. Ateidavo iš kitų kambarių tie, kam patiko dainos ir muzika. Paskui – eidavome miegoti, o iš ryto – kava ir pusrytėliai ir skuodžiame į paskaitas.

Pirmosiomis studijų dienomis dar turėjome ir vieną įdomų nuotykį. O buvo taip. Sutarėme su kambariokais „aplaistyti“ pirmąją stipendiją. Tai buvo jau spalio mėnesį. Nusipirkome kažkiek degtinės, pasiruošėme vaišes iš to kas ką turėjome. Truputį išgėrėme susėdę apie stalą. Na, ir prasidėjo dainos. Bendrabučio gyventojai buvo jau pripratę prie mūsų dainų, bet, gal mūsų dainavimas nebebuvo toks kasdieniškas, kad į mūsų kambarį staiga įsiveržė bent keturi vyresniųjų kursų studentai, komjaunimo komiteto aktyvistai. Pamatę ant stalo mūsų „vaišes“, nebaigtą gerti degtinės butelį, išpylė jį į šiukšlių dėžę, o mus išbarę ir pagrąsinę išmesti ne tik iš bendrabučio, bet ir iš akademijos, išėjo, grėsmingai paliepę rytojaus dieną prisistatyti į komjaunimo komitetą. Oi, kaip išsigandome! Ką tu, ką tu! Išmes!. Rytojaus dieną spūdiname į komitetą. Už stalo sėdi sekretorius Ivanauskas – aršus, labai tarybinis vyresnio kurso studentas, visą laiką nešiojantis švarko atlape komjaunimo ženkliuką ir kažkokio apdovanojimo juostelę. Ir vėl – priekaištai ir grąsinimai. Galiausiai – sąlyga – arba visi stojate į komjaunimą, arba pranešame akademijos vadovybei ir rekomenduojame pašalinti iš akademijos. Duoda vieną parą pagalvoti ir rytojaus dieną ateiti su pareiškimais stoti į šlovingąsias Lenino komunistinio jaunimo eiles. Grįžę į bendrabutį kalbamės, tariamės, diskutuojame. Visi, išskyrus Joną Kirdeikį ir Stasį Budrikį buvome nekomjaunuoliai. Jonas jau kariuomenėje buvo įstojęs ne tik į komjaunimą, bet ir į komunistų partiją, Budrikis buvo technikume įrašytas. Mūsų diskusijas nutraukė vėl kambary pasirodę vakarykščiai mūsų „svečiai“. Vėl ėmė mus „apdoroti“: - vyručiai, jei nestosite į komjaunimą – jūsų dienos suskaičiuotos. Lėksite iš akademijos.

Rytojaus dieną visi penki su pareiškimais prisistatėme pas draugą Ivanauską. Visiems davė po knygelę – „VLKJS įstatai“, liepė išmokti, palinkėjo sekmės studijose. Taip mes patome komjaunuoliais. Kas mėnesį

mokėjome mokestį – 20 kapeikų. Visi gerai supratome, kad jeigu esi ir nusikaltęs, netinkantis būti studentu, bet gali būti komjaunuolis. O jei esi komjaunuolis, tavo „nuodėmės“ bus atleistos.

Tęsėme studijas toliau. Rinkau įskaitas, laikiau egzaminus. Retkarčiais išeidavau į miestą, susitikdavau su klasės draugais, kitais palangiškiais, studijuojančiais Kauno mokyklose. Akademijoje lankiau vyrų choro repeticijas. Tada akademijos choras buvo labai aukšto lygio. Vadovavo senyvas chorvedys Kairys. Repeticijos vykdavo dieną pietų pertraukos metu. Choro lankymas atrinktiems studentams buvo privalomas. Dalyvavo jame 60-70 studentų. Repetuodavome klinikų amfiteatrinėje auditorijoje. Choristai sėdėjo suoluose, o Kairys – apačioje. Šioje auditorijoje labai gera akustika, joje – lengva dainuoti. Kartais mus išvarydavo patalkinti statybininkams, statantiems naują bendrabutį Sąjungos aikštėje. Nešėme iš kambarių plytgalius, šlavėme ir dirbome kitus darbus bebaigiamame pastate.

Dar rudenį dalyvavome ir kitose talkose. Rugsėjo pradžioje keliais sukvežimiais nuvežė mus į kažkokį Marijampolės rajono kolchozą, kur kūlėme javus. Javai buvo suvežti į daržinę, prie jos durų privažiavo kombainas, o mes iš daržinės nešėme ir metėme javus į kombaino rinktuvą, o jau toliau kombainas kūlė. Mums dar reikėjo iškultus šiaudus sukrauti į kūgius. Tai buvo trumpalaikė savaitgalio talka. Kitą kartą išvežė visai savaitei į kolchozą prie Sintautų. Apgyvendino mus ūkininko namo dideliame kambaryje, miegojome ant grindų, pasikloję šiaudų. Užsikloti davė po adijalą, o pasikloti – nieko. Miegojome nenusirengę, prausėmės prie šulinio. Valgį gamindavo namo šeimininkė. Į darbą vežė ūkio sunkvežimiu. Darbas buvo – javų kūlimas. Tik čia jau kuliamoji mašina, pastatyta erdviame suvalkietiškame klojime. Tada pirmą kartą pamačiau tikrą Suvalkijos perzažą – lygius laukus su išsimėčiusiomis sodybomis, apsodintomis medžiais. Sodybos – erdvios, tvarkingos, dideli pastatai – ir namai, ir tvartai, daržinės ir kiti pastatai – tvirti, tvarkingi, prižiūrėti. Dirbome sąžinnigai. Darbas su pietų pertrauka. Parveža pavalgyti, šiek tiek patysoti, o po pietų vėl į darbą, vėl į dulkes, nes kuliant dulkės rūkte rūksta iš kuliamosios.

Po pirmo semestro, išlaikęs egzaminus, važiavau atostogų į namus. Tada nebuvo paprasta Platelius pasiekti. Vakare, nusipirkęs bilietą, sėdau į traukinį Kaunas – Mažeikiai ir per trejetą valandų pasiekiau Šiaulius. Čia reikėjo vėl laukti dvi ar tris valandas, tada sėsti į traukinį Vilnius – Klaipėda iki Plungės, o nuo Plungės – kaip nori – gali eiti pėsčias arba prašyti, kad koks pravažiuojantis diedukas arkliuku pavežtų. Autobusų į Platelius nebuvo. Sniego tais metais buvo daug, o apie Platelius jo visada būna daugiau negu bet kur kitur. Tą sykį man pasisekė. Nedaug nupėdinus už Plungės į roges priėmė važiuojantis diedukas. Žiūrėjau į bėgantį arklį ir galvojau, kiek daug jau aš žinau – žinau kiekvieną tavo kaulelį, arkliuk. Jau buvau išlaikęs anatomijos egzaminą, išnagrinėjęs kiekvieną kaulo skylutę, griovelį, gumburėlį, žinojau jų lotyniškus pavadinimus. Neprisimenu, kaip toli mane pavežė, bet Platelius ir namus pasiekiau dar prieš pietus ir nelabai pavargęs. Namuose daug darbo jau nebebuvo – paršas jau buvo papjautas, karvė – užtrūkus. Reikėjo tik pašerti ir pagirdyti karvę ir palakinti šunį Dingo, ištikimai saugantį mūsų sodybą. Kastytis buvo dešimtokas, pagrindinis namų darbininkas. Mokėsi jis gerai, ypač matematiką, tik laiko nevisada užtekdavo mokslams, bet,

baigiantis trimestrui, pasispausdavo ir bloguosius pažymius ištaisydavo. Stebėjausi, kaip Kastytis išaugo, tapo gražus aukštas šviesiaplaukis jaunuolis. Ėjome abu į mokyklą, kur vyko buvusių mokinių susitikimas su moksleiviais. Tada susipažinau su jauna mokytoja S.Stripiniene. O Kastytis be ūkio darbų dar lankė mokyklos ansamblį, kur grojo smuiku ir lumzdeliu. Ir tą susitikimo vakarą grojo ir programos metu, ir per šokius. Stebėjausi dar, kad Plateliuose šokių metu buvo šokami ne tik valsas, tango, kaip Palangoj ar Kaune, bet ir Žydelka, polka, o polka su ragučiais tai buvo būtinas šokis.

Greitai prabėgo pirmosios studentiškos atostogos. Grįžus į Kauną – vėl mokslai. Statybininkai pridavė užbaigtą bendrabutį Sąjungos aikštėje. Visi kambariai – keturviečiai, parketo grindys, dideli langai.

Apsigyvenome pirmame aukšte kartu su Jonu Kirdeikiu ir Broliais Pociais. Vėl paskaitos, darabai, koliokviumai , o pavasariop – įskaitos, egzaminai. Po egzaminų sesijos – dar praktika. Botanikos praktikos metu su dėstytoja Skirgailaite ėjome į Nemunoo ir Nevėžio santaką, kur buvo labai didelė žolinių augalų įvairovė, anot dėstytojos. Ji aiškino, kad šiose vietose ganomų karvių pienas dėl šių augalų poveikio pasižymi ypatingu skoniu ir miesto gyventojų labai mėgiamas ir turi didžiulę paklausą. Vaikščiojome po pievas, rinkome žoles, bandėme jas pažinti. Zoologijos praktikos atylikti ėjome į zoologijos muziejų ir zoologijos sodą. Muziejuje parodė, kaip daromos paukščių iškamšos. Davė ir mums patiems pabandyti. Dariau ir aš startos iškamšą. Visai neblogai pavyko. Padarytą iškamšą man ir padovanojo, net akytes dar kažkokias plastikines padovanojo ir parodė kaip įstatyti. Laikiau šią iškamšėlę ant savo spintelės, bet po vasaros atostogų grįžęs jos neberadau. Zoologijos sode paukščių skyriuje rodė kaip ančiukams pašalina vieno sparnelio sąnariuką (paskutinę falangą), todėl jie nebegali išskristi, nes skrenda tik ratu. Operacija nesudėtinga, truputį pakraaujuoja. Pasirodžius kraujui, viena mūsų mergina apalpo. Bendrakursis spėjo ją sugriebti ir paėmęs ant rankų nunešė paguldyti ant suolelio.Benešant, mergaitei atsipalaidavo viskas ir paleido savo šlapimą ant nešančiojo rankų. Paskui grupiokai pasišaipydavo iš jo, kaip jam Sergiejeva (tokia buvo tos merginos pavardė) atsidėkojo už išgelbėjimą. Beje, Sergiejeva buvo tuometinio veterinarijos valdybos viršininko dukra. Į antrą kursą jau ji nebeatvažiavo. Akademijos nebaigė ir jos gelbėtojas Dominas. Jo vardo neprisimenu, bet pavardė užsifiksavo atminty, nes vaikystėje buvau skaitęs knygą „Lapinas Dominas“, už kurią Tėtukas buvo gavęs įspėjimą, kad vėluoja knygą grąžinti į biblioteką. Knygą buvau paėmęs aš, bet kadangi mūsų vardai vienodi, tai įspėjimą įteikė Tėtukui. Šis, nustebęs, užėjo bibliotekon išsiaiškinti. Tik tada senukas bibliotekininkas Dacys suprato, kad ne tam Bernatoniui įspėjimą įteikė. Knyga buvo vaikiška, su paveikslėliais. Tokių Tėtukas neimdavo iš bibliotekos.

Tuo ir baigėsi mūsų praktika, tuo ir baigėme pirmąjį akademijos kursą. Prasidėjo ilgos, du mėnesius trukusios atostogos. Bet į namus važiuoti dar negalėjau. Tais metais (1957) Vilniuje vyko kažkoks festivalis, panašus į dainų šventę. Turėjome ir mes, akademijos vyrų choras ten dalyvauti. Į paskutinę repeticiją atėjo visiškai girtas choro vadovas Andrius Kairys. Repeticija vyko pirmoje auditorijoje. Kairys užsimanė mums diriguoti ant pakylos. Kažkas atnešė taburetę. Bet ant taburetės reikia užlipti. Gana apkūnus dirigentas užkelia

vieną koją ant taburetės krašto, ši pakrypsta ir nugriūva, bando dar kartą – nesiseka. Ilgokai pavargęs, pagaliau liaujasi. Dainavimui toną paduoda vos ne visu delnu nuspaudžiama pianino klavišų krūva. Nieko mums neišeina iš tos repeticijos. Choras turi būti apsirengęs tamsiais kostiumais, baltais marškiniais, pasirišę peteliškes. Kadangi ne visi turi baltus marškinius, gauname tokius baltus žiurstukus – baltas krūtinėles su apikaklėm. Jos užpakaly surišamos kaspinėliais, o apykaklė užsegama sagute. Iš po švarko iš tiesų atrodo lyg gražūs balti marškiniai.

Gal savaitę išbuvome Vilniuje, apgyvendinti kažkokiame bendrabutyje. Ten pat ir valgydino. Koncertavome filharmonijos salėje, aikštėje prie Petro-Povilo bažnyčios, garlaivyje, plaukusiame nuo Vilnelės į Vingio parką, dar kažkur. Filharmonijoje tada prieš mus koncertavo kažkoks liaudies instrumentų ansamblis ir, jam akomponuojant dainavo dar studentas Virgilijus Noreika. Nemažą įspūdį padarė jo dainavimas, labai gražus ir malonus jo balso tembras.

Į tą festivalį buvo atvažiavę ir saviveiklininkai iš Platelių. Sutikęs mokytoją P.Sadauską, paprašiau, kad ir mane parvežtų. Grįžome specialiu saviveikininkams skirtu traukiniu. Tame pat traukinyje važiavo ir Palangos moksleivių choristai. Buvo įdomu vėl susitikti tuos, su kuriais dar mokykloje kartu dainavome. Traukinys važiavo dieną, o diena karšta. Beveik visą kelią prasėdėjome tambure, atsidarę duris, nuleidę ant laiptelių kojas ir plepėdami su klasiokės Bernadetos sese Birute. Iš Plungės parvažiavau kartu su plateliškiais, specialiai atsiųstu kolchozo sunkvežimiu. Va, dabar tai prasidėjo tikros atostogos. Atostogos, kaip ir visada – fizinio darbo metas. Vėl šienavimas. Pirmiausia – apie namus, sodą, tada – pamiškė, kažkiek miške, dauba, na, o kiek trūksta – Nerštvinės pelkė. Šieno niekada nebuvo perdaug. Visada reikėjo jį taupyti, kad užtektų ligi pavasario. Todėl iki vėlyvo rudens karvė buvo išleidžiama į lauką, kad nors kiek susitaupytų šieno. Aš ir dabar ne kartą susapnuoju, kad baigiasi šienas, o dar žiema, dar reikės karvę šerti. Ką daryt? Taip ir pabundu sunerimęs. Ir pasidžiausiu, kad tai tik sapnas.

Namuose buvo gera. Ūkio darbai manęs nevargino. Priešingai – teikė palaimą. Pavargsti per dieną, bet įkrenti į ežerą, nusimaudai – ir nuovargio kaip nebūta. Įprastas maistas. Kuklus, bet įprastas, pieno produktai, daržovės, sodo uogos – puiku. Miegoti su Kastyčiu eidavome ant šieno. Tik miego vis trūkdavo. Paryčiais toks saldus miegas, o Mamutė jau ir kelia prie darbų. Ir vėl – pirmiausia į ežerą nusimaudyti. Tada – pusryčiai. Na, o po pusryčių einame į darbą: šienauti, šieno džiovinti, grėbti, ar gabenti į pastogę. Iš kiemo ir sodo, kur arčiau – šieną nešdavome drobulėmis, o iš toliau, jau reikėjo ieškotis arklio ir vežimo. Vasarą Kastytis neretai išvažiuodavo į buriavimo varžybas. Tada dirbau vienas. Jau buvome nebe vaikai, atsirado jėgos ir tie darbai, kurie vaikystėje buvo sunkūs, dabar tokie nebebuvo ir žymiai greičiau juos padarydavome. Ir su malkomis nebebuvo bėdos. Prisiruošdavome jų pakankamai, per vasarą išdžiūdavo ir nebereikėjo vargti užkuriant žalias šnypščiančias ir vos rusenančias malkas.

Vasarą ir svečių sulaukiau. Iš Palangos manęs aplankyti atvažiavo keletas mano klasiokų. Gal porą dienų pasisvečiavo, pasiirstėme valtimi po ežerą, padainavome, o miegoti ėjome visi ant šieno. Ką ten miegoti.

Kalbos netilo iki paryčių. Tiek daug įvairiausių nutikimų visiems buvo per tuos metus. Visi norėjo išsipasakoti: pasigirti ar pasiguosti.

Atosotogos prabėgo greitai. Drąsiai išvažiavau tęsti studijų- jau žinojau studijų sistemą, gavau bendrabutį, buvo pažįstami kurso draugai, dauguma dėstytojų. Pasikeitė kambario draugai: visi buvome ne tik iš to paties fakulteto, bet ir iš tos pačios grupės. Tai buvo du dzūkai: Romas Zakarevičius iš Alytaus ir Vytautas Račkauskas nuo Lazdijų ir žemaitis iš Grūšlaukės Jonas Petrauskas. Vytautas skambino gitara, Jonas grojo akordeonu – tai mūsų buvo visai muzikalus kambarys. Be to Jonas ir Vytas dar grojo akademijos pučiamųjų orkestre, o Romas žaidė tinklinį akademijos rinktinėje, o aš lankiau sunkumo kilnojimo treniruotes. Tris metus išgyvenome viename kambaryje, tik kambariai kiekvienais metais buvo vis kiti, o mes – vis tie patys. Gyvenome draugiškai, niekada jokių konfliktų nekilo.

Studijos tęsėsi įprasta vaga. Atsirado ir naujų dalykų. Svarbiausia – histologija. Dėstė ją akademijos vet.fakulteto dekanas Jonas Šulskis. Jis ir paskaitas skaitė, ir praktikos darbus vedė. Paskaitas skaitė greitai – vos spėdavome užsirašyti. Pavargdavo rankos, o užsirašyti reikėjo – iš ko gi mokysies. Vadovėlio nėra. O skaityti pradėdavo dėstytojas vos įžengęs į auditoriją. Baigdavo – išeidamas jau prie durų. Dėstytojui išėjus dar kurį laiką auditorijoje būdavo tyla – visi skubėdavo užsirašyti paskutinį dėstytojo ištartą sakinį. Darbai vyko antrame anatomikumo aukšte esančioje laboratorijoje. Dėstytojas pradžioje paaiškindavo nagrinėjamo audinio struktūrą, jo ypatybes, paskui visi sėsdavo prie mikroskopo ir sąsiuvinyje spalvotais pieštukais piešdavo audinį su visomis matomomis detalėmis. Tuos nupieštus darbus reikėdavo apginti kito užsiėmimo metu. Iki to laiko reikėjo gerai išmokti. Dėstytojas klasinėdavo labai trumpai. Pažiūrėdavo į tavo piešinį, brūkšteldavo parkeriu į kokią nors detalę ir klausia: - Kas čia? Paaiškini kas pavaizduota, kokią funkciją atlieka. Dėstytojas pasirašo ir gali eiti. Apginta. Jei tik pradedi miksėti ar neatsakai, išgirsti raginimą: - Nu? Dar tyli. Vėl: - Nu? Trečią kartą jau nebesakydavo nieko, tik per petį švysteli tavo sąsiuvinį. Skubinkis jį sugriebti arba paėmęs nukritusį žemėn nešdinkis laukan.

Labai įdomus ir savitas buvo šis dėstytojas. Paskaitas skaitydavo ne iš kokių nors užrašų, o mintinai. Ir dabar tuo stebiuosi. Jo sakiniuose – nė vieno nereikalingo žodžio. Todėl užsirašyti ir buvo sudėtinga. Neužtenka užsirašyti vien pasakytą mintį. Čia viskas konkretu, viskas, kiekvienas žodis svarbus. Turėjo nuostabiai gerą atmintį. Atėjus į jo darbus tik pirmą kartą pašaukė kiekvieną pavarde ir vardu, o toliau – nebereikėjo. Visus net po keleto metų puikiausiai prisimindavo.

Turėjo ir silpnybę šis dėstytojas – mėgdavo išgerti. Net ir studentai kartais pasikviesdavo į kokią kavinę, ypač prieš egzaminus, tikėdamiesi nuolaidų. Deja, nuolaidų nebūdavo. Pavarydavo nuo egzamino ir tuos, su kuriais vakar vaišinosi ir dainavo. O dainuoti jis mėgo, ypač liausdies dainas. Aš jau dirbau Kaišiadoryse, kai kartą, čia atvažiavęs doc. J.Šulskis po mokslo tarybos posėdžio per pietus instituto valgykloje, prie vaišių stalo vieną po kitos traukė dainas. Balsas stiprus, gražus, gana aukštas. Mėgstamiausios jo dainos: Gėrė vyrai

katalikai, maskatavo trys dalykai: plaučiai sau, jaknos sau, o kas trečias – nesakau. Plaučiai, jaknos ir širdis, maskatavo visi trys.

Kita jo daina, kurią prisimenu iš anų laikų: „Širdis mano neišmano kaip gyventi reiks be jos“...

Šią dainą su pasisekimu ir dabar dainuojame „Kupolėje“.

Paskui J.Šulskis tapo akademijos rektoriumi. Iš jo rankų ir akademijos baigimo diplomą gavau, o vėliau ir į Petrašiūnų kapines palydėjau.Bet tai jau buvo gerokai vėliau (1976), kai aš dirbau Kaišiadoryse, veterinarijos institute. Neturėjau problemų su histologija, nors mokytis reikėjo gana daug. Egzaminą išlaikiau gerai.

Nebuvo geri šie mano antro kurso metai (1957-58). Labai pablogėjo Algiuko sveikata. Abu su Genute (žmona) aplankė mane akademijoje, kai buvo atvažiavę į Kauno klinikas konsultacijų. Atrodė nekaip, nors stengėsi atrodyti linksmas, kaip būdavo visada. Bet buvo dar labiau sublogęs, nors visada buvo ne iš apkūniųjų. Ėjome pas mane į bendrabutį ir, nors ėjome neskubėdami, kelis kartus sustojome atsikvėpti. Paskui dar važiavome pas Genutės dėdę Mensoną, gyvenusį Rotušės aikštėje. Tai buvo paskutinis kartas, kai Algiuką mačiau gyvą. Kovo mėnesį gavau telegramą, kad jis numirė. Buvo dar žiema, daug sniego. Neturėjau padoraus žieminio apdaro. Vaikščiojaau apsirengęs pilku lietpaaalčiu, kurį buvau nusipirkęs Kauno turguje, kuris buvo senamiestyje. Jis užėmė visą plotą, kur dabar prie Kauno pilies yra automobilių stovėjimo aikštelė ir visą tą plotą, kuris ir dabar neužstatytas.

Paltą man paskolino kurso draugas Donatas Kemeklis ir tą patį vakarą traukiniu išvažiavau į laidotuves.

Važiavau iki Kūlupėnų stoties, o paskui autobusu iki Salantų. Nuo Salantų – pėsčias. Sniego buvo nepaprastai daug, net rogėmis sunku buvo pravažiuoti. Visą kelią briste bridau per gilų sniegą ir tik pavakary pasiekiau namus. Algiukas jau buvo pašarvotas, tame pačiame kambarėlyje, kaip ir Tėtukas prieš penkerius metus. Į laidotuves atvažiavo Šopagos iš Šekų, dėdės Jonas, Petras iš Klaipėdos, Algiuko draugas Otonas. Jis laidotuvėms užsakė pučiamųjų orkestrą iš Dovainių – norėjo kad laidotuvės būtų kaip galint iškilmingesnės. O man nepasisekė – pradėjo krėsti šaltis, pakilo temperatūra ir teko gultis lovon. Šermenyse giedojo kartu su orkestru. Klausiausi gulėdamas lovoje, prakaituodamas nuo išgertų vaistų.

Į kapus lydėjome pėsčiomis, tik karstą vežė rogėse ir tai be įprasto paaukštinimo, nes keliai buvo tiek užpustyti, kad iš pusnių susidarė kalnai ir rogės svyravo ir suposi tarsi ant bangų.

Kita nelaimė buvo ta, kad rusų saugumas pradėjo domėtis Danguolės darbu Skuodo ligoninėje. Teko vėl mėtyti pėdas – ji skubiai išvažiavo į Jiezną ir įsidarbino Jiezno ligoninėje, visai kitame Lietuvos pakraštyje. Per Šv.Velykas aplankiau ją Jiezne. Kartu nuėjome į tetos (Tėtuko sesers) Onos Stankevičienės namus, pasveikinome su šventėmis, o paskui dar susipažinau su dėde Pranu ir dėdiene Agnieška. Jie buvo arkliu atvažiavę į bažnyčią, tai kartu su jais nuvažiavome į Tėtuko tėviškę Mediniškių kaimą, kur gyveno dėdė Pranas. Susipažinau su jo dukromis Janute ir Maryte. Janutė mokėsi Kaune medicinos mokykloje, o Marytė – Jiezno vidurinėje. Buvo graži dar ankstyvo pavasario diena, sniego beveik nebebuvo, pavasariu kvepėjo žemė.

Įspūdingai atrodė sodyba, iš trijų pusių apsupta miško, o iš ketvirtosios – sodas. Namas didelis – dviejų galų. Lietuvos laikais čia sutilpo ir Bernatonių šeima, ir kaimo mokykla. Prie namo augo didžiulė eglė, o prie jos kamieno prikalta koplytėlė su Nukryžiuotoju ir besimeldžiančiais angelais.

Vakarop išvažiavome: Danguolė atgal į Jiezną, aš – į Kauną. Važiavau autobusu. Kelias buvo įdomus – senasis panemunės kelias, einąs per Rumšiškių miestelį. Dabar ir šis kelias, ir senosios Rumšiškės – po vandeniu, Kauno marių dugne.

Tais metais Danguolė buvo vėl areštuota ir išvežta tęsti jai paskirtos tremties į Rusijos Kirovo sritį. O mūsų visą kursą po egzaminų sesijos, liepos mėnesio pradžioje išvežė derliaus nuėmimo darbams į Kazachstaną. Kurie labai norėjo – išsisuko. Nevažiavo ir mūsų kambariokai Jonas ir Vytautas, prisidengdami tuo, kad bus labai svarbios orkestro repeticijos. Man buvo įdomu pamatyti tolimą Azijos valstybę, jos žmones, o ir galimybė kažkiek užsidirbti pinigų viliojo. Mano vidurinės baigimo kostiumėlis visai susidėvėjo, o apsirengti padoriau norėjosi. Todėl neieškojau jokių priežasčių nevažiuoti. Priėmiau tai kaip savaime suprantamą dalyką, kaip ir dauguma kurso draugų.